

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

09 _____ 2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС

Галузь знань 0202 «Мистецтво»

Напрямок підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво»

Освітній рівень – перший (бакалаврський)

(На базі повної загальної середньої освіти)

Інститут мистецтв

2015 – 2016 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.

Заступник директора з науково-методичної
та навчальної роботи

А.О. Таранник

Робоча програма навчальної дисципліни «Оркестровий клас» для студентів галузі знань 0202 «Мистецтво» напряму підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) освітнього рівня (на базі повної загальної середньої освіти).

Розробник:

Малахова Маргарита Олександрівна, старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв

Протокол від «02» вересня 2015 року № 1

Завідувач кафедри інструментально-виконавської майстерності

Т.М. Пляченко

© Малахова М.О., 2015

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни	7
III. Програма навчальної дисципліни	10
IV. Навчально-методична карта дисципліни	13
V. Завдання для самостійної роботи	16
VI. Система поточного та підсумкового контролю	19
VII. Методи навчання	24
VIII. Методичне забезпечення курсу	24
IX. Екзаменаційні вимоги	24
X. Орієнтовний репертуар для проведення практичних занять	25
XI. Рекомендована література	27

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У професійній підготовці бакалаврів музичного мистецтва оркестровий клас відіграє важливу роль. Поряд з іншими фаховими дисциплінами оркестр відкриває для студентів особливу форму вивчення музики – форму колективного виконання, яка за своєю сутністю виходить за межі поняття просто грати разом. Оркестр – це не формальне об'єднання звучання зібраних до купи музичних інструментів. Як цілісний виконавський колектив він повинен відповідати певним закономірностям і правилам, тим специфічним вимогам і характеристикам, які, власне, і забезпечують його діяльність, художні засади звучання саме як оркестру, а не великої групи виконавців. Характерною рисою оркестрового мистецтва є наявність та реалізація єдиних художніх намірів, єдність емоційного відгуку на твори, що виконуються, вміння відчувати, творити разом. Заняття в оркестровому класі допомагають студентам ознайомитися з багатою палітрою музичного мистецтва, оскільки тембральні та технічні можливості оркестрового колективу суттєво ширші у порівнянні з сольним чи ансамблевим виконанням творів. Водночас, музикування в оркестрі розкриває перед студентами колоритність та неповторність виражальних можливостей народних інструментів.

Робоча навчальна програма з дисципліни «Оркестровий клас» є нормативним документом Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено на основі освітньої програми підготовки бакалаврів, відповідно до навчального плану галузі знань 0202 «Мистецтво», напряму підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво».

У програмі визначено:

- обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньої програми, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни «Оркестровий клас»;
- необхідне методичне й інструментальне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів;
- визначені обов'язкові форми діяльності оркестрового колективу (виконання музичних творів, читання нот з аркуша, транспонування);
- різні способи оволодіння навчальним репертуаром (*ескізне* вивчення оркестрових творів – ознайомлення з різноманітними музичними стилями, формування навичок орієнтування у стильових і жанрових ознаках; *грунтовне* відпрацювання оркестрових творів – вивчення нотного тексту, робота над штрихами, темпом, агогікою тощо; *повторне* виконання оркестрових творів – актуалізація оркестрово-виконавського досвіду; *самостійне* вивчення оркестрових творів – закріплення отриманих знань, умінь й навичок, щодо особливостей гри в оркестрі, як професійна мотивація студента.

Мета викладання дисципліни «Оркестровий клас» – розвинути у студентів інструментально-виконавські вміння та сформувати навички оркестрової (ансамблевої) гри.

Основні завдання курсу:

- ознайомлення з історією створення, будовою, способами

звуквидобування, технікою гри, виконавськими функціями та різновидами інструментів, що входять до складу оркестру (ансамблю);

- оволодіння навичками гри на одному або кількох музичних інструментах;

- ознайомлення студентів зі специфікою оркестрового (ансамблевого) музикування;

- опанування студентами навичок оркестрової та ансамблевої гри засобом вивчення кращих зразків вітчизняної та зарубіжної класичної, народної й сучасної музики;

- виховання адекватного відчуття ритму й динаміки, архітектоніки твору, вміння слухати інших учасників колективу;

- розвиток музичного мислення й пам'яті, чуття форми, образного уявлення твору музичного кругозору студентів;

- виховання почуття відповідальності за якість опанування оркестровими (ансамблевими) партіями, навичок самоконтролю та самооцінки власних і колективних ігрових дій, творчої ініціативи студентів;

- формування та розвиток музично-пізнавальних здібностей, музичного смаку, емоційно-ціннісного ставлення до музики, культурних надбань свого народу та мистецтва в цілому.

У результаті вивчення дисципліни «Оркестровий клас» студент має опанувати такі фахові та загальні *компетентності*:

- *інструментально-виконавську* (вільне володіння музичним інструментом (інструментами) та здатність його використовувати у навчальній і концертно-виконавській діяльності; володіння навичками читання нот з аркуша, транспонування, добору музики на слух; Сформованість навичок оркестрової та ансамблевої гри; здатність до колективного музикування);

- *світоглядну* (наявність ціннісно-орієнтаційної позиції; загальнокультурна ерудиція, світогляд; розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії; збереження національних духовних традицій);

- *комунікативну* (здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності; здатність працювати у команді; вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення);

- *інформаційну* (здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань; здатність до ефективного використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет, які містять текстовий, аудіо- і відеоматеріал у соціальній та професійній діяльності);

- *самоосвітню* (здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію; прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху).

Міждисциплінарна взаємодія. Навчальний курс «Оркестровий клас» передбачає інтеграцію з такими фаховими дисциплінами, як «Основний музичний інструмент», «Додатковий музичний інструмент», «Історія музики».

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

„ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС”

Курс:	Галузь знань, напря́м підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 4</p> <p>Кількість змістових модулів: 4</p> <p>Загальна кількість годин: 144</p> <p>Кількість годин на тиждень: 2</p>	<p>Шифр на назва галузі знань: 0202 – „Мистецтво”</p> <p>Шифр на назва напря́му підготовки: 6.020204 – „Музичне мистецтво”</p>	<p><i>Обов’язкова</i></p> <p>Рік підготовки: 2-й. Семестр: 3- 4. Аудиторні заняття: 68 годин, із них: практичні заняття - 68 годин. Модульний контроль - 8 годин. Самостійна робота – 68 годин. Вид контролю: 4-й семестр ПМК (залік).</p>
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 5</p> <p>Кількість змістових модулів: 4</p> <p>Загальна кількість годин: 180</p> <p>Кількість годин на тиждень: 2</p>	<p>Освітній рівень: перший (бакалаврський) (на базі повної загальної середньої освіти)</p>	<p>Рік підготовки: 3-й. Семестр: 5-6. Аудиторні заняття: 54 години, із них: практичні заняття - 54 години. Модульний контроль - 8 годин. Семестровий контроль -36 годин. Самостійна робота - 82 години. Вид контролю: 6-й семестр екзамен.</p>
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 6</p> <p>Кількість змістових модулів: 4</p> <p>Загальна кількість годин: 216</p> <p>Кількість годин на тиждень: 7-й сем. – 3 години, 8-й сем. – 1 година.</p>		<p>Рік підготовки: 4-й. Семестр: 7-8. Аудиторні заняття: 70 годин, із них: практичні заняття - 70 годин. Модульний контроль - 16 годин. Самостійна робота - 130 годин. Вид контролю: 7-й семестр ПМК (залік), 8-й семестр ПМК (залік).</p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ „ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС”

II курс

№ п/п	Назви розділів	Кількість годин				
		Разом	Аудиторні	Практичні	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль 1						
Ознайомлення з інструментами народного оркестру набуття навичок гри на них						
1.	1.1. Виконавська техніка. 1.2. Оволодіння навичками виконавської техніки.	35	18	18	15	2
Змістовий модуль 2						
Вивчення та виконання вправ, нескладних п'єс в складі оркестру						
2.	2.1. Розвиток технічних навичок. 2.2. Оволодіння навичками ансамблевого виконання на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів.	37	20	20	15	2
<i>Усього за III семестр</i>		72	38	38	30	4
Змістовий модуль 3						
Формування навичок колективного музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів тощо						
3.	3.1. Оволодіння вміннями якісного звуковидобування, фразування, артикуляції. 3.2. Формування навичок ансамблевого музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів тощо.	37	16	16	19	2
Змістовий модуль 4						
Формування навичок колективного музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів тощо						
4.	4.1. Формування вміння користуватися різноманітними ритмічними формулами, необхідних для виконання творів різних форм та жанрів. 4.2. Формування навичок ансамблевого музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів тощо.	35	14	14	19	2
<i>Усього за IV семестр</i>		72	30	30	38	4
<i>Разом за навчальним планом</i>		144	68	68	68	8

III курс

№ п/п	Назви розділів	Кількість годин					
		Разом	Аудиторні	Практичні	Самостійна робота	Модульний контроль	Семестровий контроль
Змістовий модуль 1 Вивчення та виконання різножанрових музичних творів (низький рівень складності)							
1.	1.1.Виконавська техніка. 1.2.Вивчення та виконання різножанрових музичних творів. 1.3. Оволодіння технікою читання нот з аркуша.	36	14	14	20	2	---
Змістовий модуль 2 Вивчення та виконання музичних творів українських авторів (низький рівень складності)							
2.	2.1.Розвиток навичок ансамблевого виконання. 2.2.Вивчення та виконання музичних творів українських авторів. 2.3.Оволодіння технікою читання нот з аркуша.	36	14	14	20	2	---
	<i>Усього за V семестр</i>	72	28	28	40	4	---
Змістовий модуль 3 Вивчення та виконання музичних творів кантиленного характеру різних епох (середній рівень складності)							
3.	3.1.Виконавська техніка. 3.2.Вивчення та виконання музичних творів кантиленного характеру. 3.3. Читання нот з аркуша.	37	14	14	21	2	---
Змістовий модуль 4 Вивчення та виконання музичних творів танцювальних жанрів різних епох (середній рівень складності)							
4.	4.1.Технічне вдосконалення навичок гри на оркестрових інструментах. 4.2.Вивчення та виконання музичних творів танцювального жанру різних епох. 3. Читання нот з аркуша.	37	12	12	21	2	---
	Семестровий контроль	36					36
	<i>Усього за VI семестр</i>	108	26	26	42	4	36
	Разом за навчальним планом	180	54	54	82	8	36

IV курс

№ п/п	Назви розділів	Кількість годин				
		Разом	Аудиторні	Практичні	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль 1 Вивчення й виконання музичних творів зі спадщини українського фольклору (середній рівень складності)						
1.	1.1.Формування вмінь та навичок, необхідних для виконання народної інструментальної музики. 1.2.Вивчення музичних творів зі спадщини українського фольклору середнього рівня складності. 1.3.Вдосконалення техніки читання нот з аркуша. 1.4.Виконання партій вивчених творів індивідуально та у складі оркестрових груп.	53	26	26	23	4
Змістовий модуль 2 Вивчення та виконання музичних творів зарубіжних авторів (середній рівень складності)						
2.	2.1.Опанування сучасними ритмами на основі вивчення та осмислення розмаїття ритмічних схем та формул. 2.2.Вивчення та виконання музичних творів зарубіжних авторів середнього рівня складності. 2.3.Вдосконалення техніки читання нот з аркуша. 2.4.Виконання партій вивчених творів індивідуально та у складі оркестрових груп.	55	26	26	23	6
	<i>Усього за VII семестр</i>	108	52	52	46	10
Змістовий модуль 3 Вивчення та виконання музичних творів композиторів-класиків (середній рівень складності)						
3.	3.1.Формування масштабного музичного мислення. 3.2.Вивчення та виконання музичних творів композиторів-класиків середнього рівня складності. 3.3.Вдосконалення техніки читання нот з аркуша.	55	10	10	42	3
Змістовий модуль 4 Вивчення та виконання музичних творів для соліста з оркестром (середній рівень складності)						
4.	4.1.Закріплення виконавських навичок, знань, особливостей звуковидобування в творах різних стилів, жанрів, форм. 4.2.Вивчення та виконання музичних творів для соліста з оркестром середнього рівня складності. 4.3.Вдосконалення техніки читання нот з аркуша.	53	8	8	42	3
	<i>Усього за VIII семестр</i>	108	18	18	84	6
Разом за навчальним планом		216	70	70	130	16

ІІІ. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ „ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС”

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 (ІІ курс, 3-й семестр)

Ознайомлення з інструментами, народного оркестру набуття навичок гри на них

1.1. Виконавська техніка:

- ознайомлення з існуючими видами оркестрів, історією створення інструментів;
- посадка, закріплення положення інструмента, постановка рук;
- оволодіння прийомами звуковидобування (на окремих інструментах);
- гра мажорних гам у дві октави штрихами легато, нон легато, спікато, арпеджіо, акорди;
- роз'яснення функцій та ролі окремих інструментальних груп у колективному музикуванні;

1.2. Оволодіння навичками виконавської техніки в окремих оркестрових групах:

- група домр;
- група баянів;
- група ударних інструментів;
- група бандур та гітар.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 (ІІ курс, 3-й семестр)

Вивчення та виконання вправ, нескладних п'єс в складі оркестру

2.1. Розвиток технічних навичок. Виховання у студентів уважного ставлення до нотного тексту, вміння підбирати необхідну аплікатуру, з'ясовувати виражальний зміст музичного твору.

2.2. Оволодіння навичками ансамблевого виконання на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів:

- одночасний вступ, затримування на ферматах;
- гра в заданому темпі, проведення динамічної лінії за рукою диригента, самостійне відраховування пауз у своїй партії;
- збалансоване звучання свого інструмента в оркестровій фактурі, відповідність штрихів, динаміки, темпу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 (ІІ курс, 4 -й семестр)

Формування навичок ансамблевого музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів тощо

3.1. Оволодіння вміннями якісного звуковидобування, фразування, артикуляції.

3.2. Формування навичок ансамблевого музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів тощо.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4 (II курс, 4 -й семестр)

Формування навичок ансамблевого музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів тощо

- 4.1. Формування вміння користуватися різноманітними ритмічними формулами, необхідних для виконання творів різних форм та жанрів.
- 4.2. Формування навичок ансамблевого музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів тощо.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 (III курс, 5-й семестр)

Вивчення та виконання різножанрових музичних творів (низький рівень складності)

- 1.1. Виконавська техніка:
 - закріплення виконавських навичок, набутих в попередній період;
 - гра мажорних та мінорних гам у дві октави штрихами легато, нон легато, спікато, арпеджіо, акорди.
- 1.2. Вивчення та виконання музичних творів з дитячого репертуару низького рівня складності.
- 1.3. Оволодіння технікою читання нот з аркуша.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 (III курс, 5-й семестр)

Вивчення та виконання музичних творів українських авторів (низький рівень складності)

- 2.1. Розвиток навичок ансамблевого виконання:
 - уміння виділяти в оркестровому звучанні всі лінії фактури: мелодію, гармонію, фігурації, контрапункт, бас.
 - злагоджене звучання своєї партії в оркестровій групі.
- 2.2. Вивчення та виконання музичних творів українських авторів низького рівня складності.
- 2.3. Оволодіння технікою читання нот з аркуша.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 (III курс, 6 -й семестр)

Вивчення та виконання музичних творів кантиленного характеру різних епох (середній рівень складності)

- 3.1. Виконавська техніка:
 - закріплення виконавських навичок, набутих в попередній період;
 - гра вправ на різні види техніки;
 - формування навичок володіння кантиленою, гнучкістю та природністю інтонації.
- 3.2. Вивчення та виконання музичних творів кантиленного характеру різних епох середнього рівня складності.
- 3.3. Читання нот з аркуша.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4 (III курс, 6 –й семестр)

Вивчення та виконання музичних творів танцювальних жанрів

різних епох (середній рівень складності)

- 4.1. Технічне вдосконалення навичок й вмінь гри на оркестрових інструментах, розвиток яких є необхідною передумовою професійного виконавського зростання.
- 4.2. Вивчення та виконання музичних творів танцювального жанру різних епох середнього рівня складності.
- 4.3. Читання нот з аркуша.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 (IV курс, 7-й семестр)

Вивчення й виконання музичних творів зі спадщини українського фольклору(середній рівень складності)

- 1.1. Формування вмінь та навичок, необхідних для виконання народної інструментальної музики.
- 1.2. Вивчення музичних творів зі спадщини українського фольклору середнього рівня складності.
- 1.3. Вдосконалення техніки читання нот з аркуша.
- 1.4. Виконання партій вивчених творів індивідуально та у складі оркестрових груп.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 (IV курс, 7-й семестр)

Вивчення та виконання музичних творів зарубіжних авторів (середній рівень складності)

- 2.1. Опанування сучасними ритмами на основі вивчення та осмислення різноманіття ритмічних схем та формул.
- 2.2. Вивчення та виконання музичних творів зарубіжних авторів середнього рівня складності.
- 2.3. Вдосконалення техніки читання нот з аркуша.
- 2.4. Виконання партій вивчених творів індивідуально та у складі оркестрових груп.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 (IV курс, 8 -й семестр)

Вивчення та виконання музичних творів композиторів-класиків (середній рівень складності)

- 3.1. Формування масштабного музичного мислення, висування художнього завдання, яке направлено на знання як структурної, так і процесуально-динамічної сторони музичної форми.
- 3.2. Вивчення та виконання музичних творів композиторів-класиків середнього рівня складності.
- 3.3. Вдосконалення техніки читання нот з аркуша.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4 (IV курс, 8 -й семестр)

Вивчення та виконання музичних творів для соліста з оркестром (середній рівень складності)

- 4.1. Закріплення виконавських вмінь та навичок, особливостей звуковидобування в творах різних стилів, жанрів, форм.
- 4.2. Вивчення та виконання музичних творів для соліста з оркестром середнього рівня складності.
- 4.3. Вдосконалення техніки читання нот з аркуша.

IV. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ „ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС”

II курс

Разом: 144 год., де 68 год. – практичні заняття, 8 год. – модульний контроль, 68 год. – самостійна робота.

Семестри	III		IV	
Заняття №	1 – 9	10 – 19	1 – 8	9 – 15
Модулі	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4
Бали	129 балів	140 балів	118 балів	107 балів
Назва модуля	Ознайомлення з інструментами народного оркестру, набуття навичок гри на них.	Виконання вправ, нескладних п'єс в складі оркестру.	Формування навичок ансамблевого музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів тощо.	Формування навичок ансамблевого музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів тощо.
Робота на практичному занятті (всього 352 бали = 2 сем. 320 б. + 32 б. відвід.)	99 балів	110 балів	88 балів	77 балів
Самостійна робота (всього 20 б.)	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточ. контролю (всього 100 б.)	25 балів	25 балів	25 балів	25 балів
Всього за семестр	269 балів		225 балів	
Загалом	Усього за період роботи до заліку – 494 бали (без урахування коефіцієнту). Коефіцієнт 4,94			

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ „ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС”

III курс

Разом: 180 год., де 54 год. – практичні заняття, 8 год. – модульний контроль, 82 год. – самостійна робота, 36 год. – семестровий контроль.

Семестри	V		VI	
Заняття	1–7	8–14	1–7	8–13
Модулі	Змістовий модуль I	Змістовий модуль II	Змістовий модуль III	Змістовий модуль IV
Бали	<i>107 балів</i>	<i>107 балів</i>	<i>107 балів</i>	<i>96 балів</i>
Назва модуля	Музичні твори різних жанрів. (низький рівень складності)	Музичні твори українських авторів. (низький рівень складності)	Твори кантиленного характеру різних епох. (середній рівень складності)	Твори танцювального жанру різних епох. (середній рівень складності)
Робота на практичному занятті (всього 297 балів = 2 сем. 270 б. + 27 б. відвід.)	77 балів	77 балів	77 балів	66 балів
Самостійна робота (всього 20 б.)	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточ. контролю (всього 100 б.)	25 балів	25 балів	25 балів	25 балів
Всього за семестр	214 балів		203 бали	
Загалом	Усього за період роботи до екзамену – 417 балів, коефіцієнт 6,95.			
	Екзамен - 40 балів			

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ „ОРКЕСТРОВИЙ КЛАС”
IV курс**

Разом: 216 год., де 70 год. – практичні заняття, 16 год. – модульний контроль, 130 год. – самостійна робота.

Семестр	7		8	
Заняття №	1 – 13	14 - 26	1 – 10	11 – 18
Модулі	Змістовий модуль I	Змістовий модуль II	Змістовий модуль III	Змістовий модуль IV
Бали	<i>173 бали</i>	<i>173 бали</i>	<i>85 балів</i>	<i>74 бали</i>
Назва модуля	Вивчення й виконання музичних творів зі спадщини українського фольклору (середній рівень складності)	Вивчення та виконання музичних творів зарубіжних авторів. (середній рівень складності)	Вивчення та виконання музичних творів композиторів-класиків (середній рівень складності)	Вивчення та виконання музичних творів для соліста з оркестром (середній рівень складності)
Робота на практичному занятті (всього 385 балів = 2 сем. 350 б. + 35 б. відвід.)	143 бали	143 бали	55 балів	44 бали
Самостійна робота (всього 20 б.)	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточ. контролю (всього 100 б.)	25 балів	25 балів	25 балів	25 балів
Всього за семестр	346 балів		159 балів	
Загалом	Усього за період роботи до заліку – 346 балів, коефіцієнт 3,46		Усього за період роботи до заліку – 159 балів, коефіцієнт 1,59	

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Література для підготовки	Години
II курс				
Змістовий модуль 1 (3-й семестр)				
Ознайомлення з інструментами народного оркестру, набуття навичок гри на них.				
1.1.Опрацювати теоретичну літературу з історії становлення та розвитку оркестру народних інструментів. 1.2.Закріпити правила посадки, постановки інструментів оркестру. Продемонструвати правильну посадку, постановку інструменту та поставу рук.	Перевірка в межах МКР	5	Л.о. – 4,7. Л.д. – 2.	15
Змістовий модуль 2 (3-й семестр)				
Виконання вправ, нескладних п'єс в складі оркестру.				
2.1. Проаналізувати оркестрові групи та їх роль в оркестрі. 2.2. Вивчити вправи та гами, що закріплюють поставу рук на інструменті.	Перевірка в межах МКР	5	Л.о. – 9,11. Л.д. – 6.	15
Змістовий модуль 3 (4 -й семестр)				
Формування навичок ансамблевого музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів тощо.				
3.1.Вивчити нотний текст оркестрової програми, визначити структуру, технічні й артикуляційні труднощі та шляхи їх подолання 3.2.Визначити роль своїх оркестрових партій в загальній оркестровій фактурі.	Перевірка в межах МКР	5	Л.о. – 9,11. Л.д. – 7.	19
Змістовий модуль 4 (4 -й семестр)				
Формування навичок ансамблевого музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс.				
4.1.Вивчити нотний текст оркестрової програми, визначити структуру, технічні й артикуляційні труднощі та шляхи їх подолання. 4.2.Розкрити характерні риси роботи в оркестрі народних інструментів над різножанровими творами.	Перевірка в межах МКР	5	Л.о. – 2,10. Л.д. – 6.	19
Усього за II курс		20 балів		68 год.
III курс				
Змістовий модуль 1(5-й семестр)				
Музичні твори з дитячого репертуару (низький рівень складності).				
1.1.Вивчити нотний текст оркестрової програми, визначити структуру, технічні й артикуляційні труднощі та шляхи їх подолання. 1.2.Підібрати репертуарний список творів для слухання музики дітей молодшого шкільного віку.	Перевірка в межах МКР	5	Л.о. – 2,10. Л.д. – 1.	20
Змістовий модуль 2 (5-й семестр)				
Музичні твори українських авторів (низький рівень складності).				
2.1.Вивчити нотний текст оркестрової програми, визначити структуру, технічні й артикуляційні труднощі та шляхи їх подолання. 2.2.Охарактеризувати музичні особливості, мелодику, інтонації, ладо-гармонічну структуру творів українських авторів, що виконуються.	Перевірка в межах МКР	5	Л.о. – 11. Л.д. – 2.	20

Змістовий модуль 3 (6 -й семестр)				
Твори кантиленного характеру різних епох (середній рівень складності).				
3.1. Вивчити нотний текст оркестрової програми, визначити структуру, технічні й артикуляційні труднощі та шляхи їх подолання. 3.2. Розглянути й проаналізувати спільне та відмінне в творах кантиленного характеру, що виконуються.	Перевірка в межах МКР	5	Л.о. – 5,11. Л.д. – 5.	21
Змістовий модуль 4 (6 –й семестр)				
Твори танцювального жанру різних епох (середній рівень складності).				
4.1. Вивчити нотний текст оркестрової програми, визначити структуру, технічні й артикуляційні труднощі та шляхи їх подолання. 4.2. Зробити порівняльну характеристику інструментального виконання творів танцювальних жанрів різних епох, використовуючи аудіозаписи.	Перевірка в межах МКР	5	Л.о. – 1,5. Л.д. – 1.	21
Усього за III курс			20 балів	82 год.
IV курс				
Змістовий модуль 1 (7-й семестр)				
Вивчення й виконання музичних творів зі спадщини українського фольклору (середній рівень складності).				
1.1. Вивчити нотний текст оркестрової програми, визначити структуру, технічні й артикуляційні труднощі та шляхи їх подолання. 1.2. Проаналізувати фольклорні особливості різних регіонів України. Визначити особливі інтонації, ритмічні особливості тощо.	Перевірка в межах МКР	5	Л.о. – 3,4,5. Л.д. – 3.	23
Змістовий модуль 2(7-й семестр)				
Вивчення та виконання музичних творів зарубіжних авторів (середній рівень складності).				
2.1. Вивчити нотний текст оркестрової програми, визначити структуру, технічні й артикуляційні труднощі та шляхи їх подолання. 2.2. Обґрунтувати прийоми та методи роботи над ансамблевим звучанням в оркестровому колективі.	Перевірка в межах МКР	5	Л.о. – 2,6. Л.д. – 7.	23
Змістовий модуль 3 (8 -й семестр)				
Вивчення та виконання музичних творів композиторів-класиків (середній рівень складності).				
3.1. Вивчити нотний текст оркестрової програми, визначити структуру, технічні й артикуляційні труднощі та шляхи їх подолання. 3.2. Проаналізувати сучасний стан розвитку оркестрів народних інструментів, що існують в Україні (професійні можливості, репертуар, виконавську техніку тощо.)	Перевірка в межах МКР	5	Л.о. – 4,10. Л.д. – 3.	42
Змістовий модуль 4 (8 -й семестр)				
Вивчення та виконання музичних творів для соліста з оркестром (середній рівень складності).				
4.1. Вивчити нотний текст оркестрової програми, визначити структуру, технічні й артикуляційні труднощі та шляхи їх подолання. 4.2. Визначити специфіку виконання творів для соліста з оркестром.	Перевірка в межах МКР	5	Л.о. – 2,10. Л.д. – 4.	42
Усього за IV курс		балів	20 балів	130 год.

VI. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни „Оркестровий клас” оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов’язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (5-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 6.1., табл. 6.2.

Таблиця 6.1

Розподіл балів за видами робіт

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування практичних занять	1	34	34
2.	Робота на практичних заняттях	10	34	340
3.	Самостійна робота	5	4	20
4.	Модульний контроль	25	4	100
Загальна кількість балів		494		
Коефіцієнт		4,94		
Підсумковий рейтинговий бал (з урахуванням коефіцієнта)		100		

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування практичних занять	1	27	27
2.	Робота на практичних заняттях	10	27	270
3.	Самостійна робота	5	4	20
4.	Модульний контроль	25	4	100
Всього без підсумкового контролю		417		
Коефіцієнт		6,95		
5.	Екзамен	40	1	40
Підсумковий рейтинговий бал (з урахуванням коефіцієнта)		100		

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
		IV курс (7-й семестр)			IV курс (8-й семестр)		
1.	Відвідування практичних занять	1	26	26	1	9	9
2.	Робота на практич. заняттях	10	26	260	10	9	90
3.	Самостійна робота	5	2	10	5	2	10
4.	Модульний контроль	25	2	50	25	2	50
Всього без підсумкового контролю		346			159		
Коефіцієнт		3,46			1,59		
Підсумковий рейтинговий бал		100			100		

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

- **практичні:** індивідуальне виконання оркестрових партій, програвання партій у складі оркестрової групи, оркестрового колективу в цілому;
- **усного контролю:** індивідуальне опитування, співбесіда.
- **самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, вміння та навички

Таблиця 6.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності в європейську шкалу ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Критерії оцінювання
90 – 100	«Відмінно»	A	довершене художнє виконання оркестрових партій; успішне виконання завдань для самостійної роботи, передбачені навчальною програмою; творчий підхід у практичному використанні набутих компетенцій.
82 – 89	«Добре»	B	художньо переконливе виконання оркестрових партій з незначними технічними помилками на високому рівні компетентності; успішне виконання завдань для самостійної роботи.
75 – 81	«Добре»	C	виконання оркестрових партій з невеликою кількістю змістовних помилок, що забезпечило прояв необхідної

			компетентності; помірний рівень креативності у виконанні завдань для самостійної роботи.
69 – 74	«Задовільно»	D	виконання оркестрових партій зі значною кількістю змістовних та технічних помилок; виконання завдань для самостійної роботи у обсязі, не меншому 50% і відповідає основним вимогам до їх повноти та якості виконання.
60 – 68	«Задовільно»	E	виконання оркестрових партій, яке задовольняє мінімальні вимоги на низькому рівні компетентності; виконання завдань для самостійної роботи у обсязі, не меншому 50% і відповідає основним вимогам до їх повноти та якості виконання.
35 – 59	«Незадовільно»	FX	виконання оркестрових партій зі значними художньо-технічними недоліками, що не задовольняє мінімальних вимог, але рівень якого можна підвищити самостійно;
1 – 34	«Незадовільно»	F	отримується у випадку неспроможності до виконання оркестрових партій, демонстрації дуже низького рівня компетентності та потребує повторного вивчення курсу.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студентів на практичних заняттях, виконання індивідуальної та самостійної роботи, складання модульного контролю.

Складання модульного контролю здійснюється в режимі практичного виконання оркестрової програми, передбаченого для даного модуля.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу кожного модуля.

Кількість балів за роботу на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність.

Контроль за набуттям необхідних вмінь і навичок студентів з дисципліни „Оркестровий клас” здійснюється протягом навчального року два (чотири) рази – по одному (два) модулі в кожному семестрі, а також основними та допоміжними засобами моніторингу.

Основні форми контролю:

- ✓ екзамен
- ✓ ПМК

Допоміжні форми:

- ✓ концертні виступи – участь у концертних виступах у складі оркестру;
- ✓ тест на готовність до просвітницької діяльності - виконання музичних творів у складі оркестру на відкритих лекціях-концертах.

Всі форми контролю за засвоєнням відповідних знань, та якістю сформованості умінь та навичок студентів з дисципліни „Оркестровий клас” носять практичний характер, а саме: художнє виконання музичних творів індивідуально та у складі оркестру.

**Розподіл балів за темами змістових модулів,
що присвоюються студентові упродовж вивчення навчального курсу
«Оркестровий клас»**

III СЕМЕСТР				
Змістовий модуль 1 (практичні заняття + самостійна робота)	МКР	Змістовий модуль 2 (практичні заняття + самостійна робота)	МКР	ІНТЗ
Ознайомлення з інструментами народного оркестру, набуття навичок гри на них.		Виконання вправ, нескладних п'єс в складі оркестру.		
104	25	115	25	–
Усього за III семестр без урахування коефіцієнта – 269 балів				

IV СЕМЕСТР				
Змістовий модуль 3 (практичні заняття + самостійна робота)	МКР	Змістовий модуль 4 (практичні заняття + самостійна робота)	МКР	ІНТЗ
Формування навичок ансамблевого музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс: вальсів, польок, маршів тощо.		Формування навичок ансамблевого музикування на прикладі вивчення різножанрових п'єс.		
93	25	82	25	–
Усього за IV семестр без урахування коефіцієнта – 225 балів				

Усього за період роботи до заліку – 494 бали. Коефіцієнт – 4,94.

V СЕМЕСТР				
Змістовий модуль I (практичні заняття + самостійна робота)	МКР	Змістовий модуль II (практичні заняття + самостійна робота)	МКР	ІНТЗ
Твори кантиленного характеру різних епох. (середній рівень складності)		Музичні твори українських авторів (низький рівень складності).		
82	25	82	25	–
Усього за V семестр – 214 балів				

VI СЕМЕСТР				
Змістовий модуль III (практичні заняття + самостійна робота)	МКР	Змістовий модуль IV (практичні заняття + самостійна робота)	МКР	ІНТЗ
Твори кантиленного характеру різних епох (середній рівень складності).		Твори танцювального жанру різних епох. (середній рівень складності)		
82	25	71	25	–
Усього за VI семестр – 203 бали				

Усього за період роботи до екзамену – 417 балів. Коефіцієнт – 6,95.

Екзамен – 40 балів екзамен

VII СЕМЕСТР				
Змістовий модуль 1 (практичні заняття + самостійна робота)	МКР	Змістовий модуль 2 (практичні заняття + самостійна робота)	МКР	ІНТЗ
Вивчення й виконання музичних творів зі спадщини українського фольклору (середній рівень складності).		Вивчення та виконання музичних творів зарубіжних авторів (середній рівень складності).		
148	25	148	25	–
Усього за VII семестр без урахування коефіцієнта – 346 балів				

Усього за період роботи до заліку – 346 балів. Коефіцієнт – 3,46.

VIII СЕМЕСТР				
Змістовий модуль 3 (практичні заняття + індивідуальні заняття + самостійна робота)	МКР	Змістовий модуль 4 (практичні заняття + самостійна робота)	МКР	ІНТЗ
Вивчення та виконання музичних творів композиторів-класиків (середній рівень складності).		Вивчення та виконання музичних творів для соліста з оркестром (середній рівень складності).		
60	25	49	25	–
Усього за VIII семестр без урахування коефіцієнта – 159 балів				

Усього за період роботи до заліку – 159 балів. Коефіцієнт – 1,59

VII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

- *словесні*: пояснення, розповідь, бесіда.
- *наочні*: ілюстрація, демонстрація музичного матеріалу.

2. За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів з нотним та теоретичним матеріалом.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії (у формі колоквиумів); створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

III. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

VIII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

1. Навчально-методична література (Л.о.: 1,2,3,4,5,9; л.д.: 2,3).
2. Каталог оркестрових партитур, партій.
3. Робоча навчальна програма.
4. Аудіо записи музичних творів в оркестровому виконанні.

IX. ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ВИМОГИ

1. Індивідуальне виконання музичних творів, що передбачені програмними вимогами з даного курсу дисципліни.
2. Виконання музичних творів, що передбачені програмними вимогами з даного курсу дисципліни у складі окремої оркестрової групи, оркестрового колективу вцілому.
3. Вміння компетентно охарактеризувати музичний матеріал, що виконується: визначити структуру, технічні й артикуляційні труднощі та шляхи їх подолання.

Х. ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

II курс

Обробки народних пісень і танців

Українські народні пісні обробка М.Різоля Ой, на горі та женці жнуть
Копав, копав криниченьку
Сонце низенько
Ой, у полі вітер віє
Взяв би я бандуру

обр. М.Леонтовича
інстр. М. Різоля Ой, вербо, вербо

Твори українських композиторів

Данькевич І.
Лапченко В.
Лисенко М.

Лятошинський Б.
Мясков К.

Онуфрієнко А.
Петренко М.
Стеценко К.

Гопак з опери “Богдан Хмельницький”
Українська танцювальна
Хор “А вже весна” з опери “Зима й весна”
Вступ до опери “Пан Коцький”
Тече вода в синє море
Зозуля
Полька
На полонині
Скерцо
Вечірня пісня

Твори зарубіжних композиторів

Бах Й.
Бах Й. – Кабалевський Д.
Гайдн Й.
Глінка М.
Глюк К.

Джойс А.
Калінніков В.
Масне Ю.
Рамо Ж.
Рєбіков В.
Свірідов Г.
Тактакишвілі Ш.
Чайковський П.
Шуберт Ф.
Шуман Р.
Щедрін Р.

Арія, гавот із “Французької сюїти” №6
Прелюдія
Анданте, інстр. А.Черних
Полька
Мелодія з опери “Орфей”, перекл.
Л.Мєлєхова

Осінній сон
Сумна пісня
Елегія, аранжування М.Малого
Тамбурін
Вальс
Маленький триптих
Утіха
Гра в конячки із “Дитячого альбому”
Мрії
Сміливий вершник
Ніч із балету “Коник-горбокони́к”

III курс

Обробки народних пісень і танців

Українські народні пісні обробка М.Різоля Ой, хмелю мій, хмелю
Ой, при лужку, при лужку
Тече річка невеличка
Віють вітри, віють буйні

обробка М.Лисенка,
інстр. М. Різоля Дощик, дощик

обробка О.Довжикова,
інстр. М.Малого Веснянка

Твори українських композиторів

Кирейко В.
Кропивницький М.

Казачок із балету “Тіні забутих предків”
Де ти бродиш, моя доле

Малий М. Полька
Мясков К. Концертна полька
Ревуцький Л. Козачок з опери “Тарас Бульба”,
інст. В. Гаврилова
Шамо І. Арія з “Камерної сюїти”,
перекл. В. Угриновича

Твори зарубіжних композиторів

Барток Б. Вечір у селі, інстр. І.Облікіна
Бах Й. Пастораль, перекл. С.Чапкія
Органна прелюдія, інстр. Н.Худякова
Ave Maria
Бах Й. – Гуно Ш. Менует, інстр. А.Гаценка
Боккеріні Л. Хор селян з опери “Князь Ігор”
Бородін А. Гавот, інстр. М.Алфєєва
Глазунов А. Вы не прийдете снова, обр. М.Малого
Глінка М. Вступ до опери “Хованщина”,
інстр. М.Розанова
Мусоргський М. Хор з опери “Борис Годунов”
Прелюдія соль мінор
Вальс
Рахманінов С. Екзотичний танок, інстр. А.Альошина
Рєбіков В. Неаполітанський танок із балету
Скотт В. “Лебедине озеро”
Чайковський П. Серенада, інстр. М.Малого
Шуберт Ф. – Ліст Ф.

IV курс

Оробки народних пісень і танців

Українські народні пісні обробка М.Різоля Гандзя
І шумить, і гуде
Ой, лопнув обруч
Реве та стогне Дніпр широкий

Твори українських композиторів

Малий М. Прогулянка у диліжансі
Гра в індійців
Фантазія на українську та російську народні
теми

Твори зарубіжних композиторів

Альбеніс І. Танго Кордова, інстр. Б.Акімова
Аренський О. Фантазія на теми Рябїніна, інстр. М.Малого
Бах Й. Бурре, інстр. М.Малого
Гендель Г. Пасакалія, інстр. Б.Акімова
Гершвін Д. Прелюдія, інстр. М.Оберюхтіна
Глінка М. Жаворонок
Гріг Е. Норвежський танок №3, інстр. В.Вікторова
Кабалевський Д. Галоп із сюїти “Комедіанти”
Римський-Корсаков М. Політ джмеля з опери “Казка про царя
Салтана”
Чайковський П. Осіння пісня із циклу “Пори року”

ХІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Література основна

1. Барсова І. О. Книга об оркестре / І. О. Барсова. – [2-е изд]. – М.: Музыка, 1978. – 208 с.
2. Воеводин В. В. Посobie для руководителя студенческого оркестра народных инструментов / В. В. Воеводин. – К.: Гос. метод. центр учеб. заведений к-ры и ис-в, 2003. – 143 с.
3. Голючек М. С. Ансамбль українських народних інструментів / М. С. Голючек. – Навч. посібник. – Київ: КНУКіМ, 2001.
4. Гуменюк А. І. Українські народні музичні інструменти / А. І. Гуменюк. – К.: Наук. думка, 1967. – 243 с.
5. Давидов М. А. Історія виконавства на народних інструментах. (Українська академічна школа): підруч. [для вищ. та серед. муз. навч. закл.] / М. А. Давидов. – К.: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2005. – 420 с.
6. Іванов П. Г. Оркестр українських народних інструментів / П. Г. Іванов. – К.: Музична Україна, 1981. – 110 с.
7. Ільченко О. О. Народне оркестрове виконавство: аматорство і проблеми художності [Текст] : Монографія / О. О. Ільченко ; Київський ін-т культури. – К.: КДІК, 1994. – 116 с.
8. Музыкальная энциклопедия в 6 томах. Гл. ред. Келдыш Ю.В. — М.: Сов. Энциклопедия, Сов. композитор, 1978 – 1982 г. – Т.1, Т.4. – 6176 с., илл.
9. Пляченко Т.М. Підготовка майбутнього вчителя музики до роботи з учнівськими оркестрами та інструментальними ансамблями : [монографія] / Т. М. Пляченко. – Кіровоград : «Імекс-ЛТД», 2010. – 428 с.
10. Сідлецька Т. І. Культурно-історична еволюція українського оркестру народних інструментів: монографія / Т. І. Сідлецька. – Вінниця : ВНТУ, 2009. – 184 с.
11. Черкаський Л. М. Українські народні музичні інструменти / Л. М. Черкаський. – К.: Техніка, 2003. – 264 с.

Література додаткова

1. Гуцал В. О. Грає оркестр українських народних інструментів : методичні поради керівникам самодіяльних колективів / В.О. Гуцал. – К. : Мистецтво, 1978. – 164 с.
2. Давидов М. А. Проблеми розвитку академічного народно-інструментального мистецтва в Україні : зб. статей / М. А. Давидов. – К. : Видавництво імені Олени Теліги, 1998. – 207 с.
3. Дейнега В. М. Музичний інструментарій як показник специфіки оркестру народних інструментів / В. Дейнега // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Вип. 22: Музичне виконавство. – Кн. 8. – К., 2002. – С. 119-129.
4. Хащеватська С. С. Інструментознавство. Підручник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв III–IV рівнів акредитації / С. С. Хащеватська – Вінниця, НОВА КНИГА, 2008. – 256 с.